

Маслов Ю. К.

*доктор політичних наук,
професор кафедри банківської справи,
Одеський національний економічний університет, Україна;
e-mail: jurij.maslov@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4315-2680*

Семенова В. Г.

*доктор економічних наук,
професор кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності,
Одеський національний економічний університет, Україна;
e-mail: semenova_vg@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-5194-4878*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Сучасним трендом розвитку ефективних економічних систем є активна комерціалізація інтелектуальних результатів і забезпечення трансферу технологій. Метою дослідження є аналіз формування і використання людського капіталу як найважливішої складової інтелектуального капіталу підприємств, визначення основних джерел і напрямів забезпечення фінансування процесів формування інтелектуального капіталу та трансферу технологій на вітчизняних промислових підприємствах.

Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки: спостерігається тенденція до зменшення загальної кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок; суттєво знизилась кількість фахівців, що мають науковий ступінь і брали участь у наукових дослідженнях та розробках; спостерігається скорочення кількості винаходів і корисних моделей у вітчизняній промисловості; відбувається зниження інноваційної активності вітчизняних підприємств, що перешкоджає процесам комерціалізації інноваційних розробок і трансферу технологій.

Визначено, що одним із найвпливовіших чинників є обмеженість джерел фінансування інноваційної діяльності та значні витрати на створення об'єктів інтелектуальної власності як результату інноваційних процесів і проблеми комерціалізації інтелектуальних розробок. Дослідження структури джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств свідчить про те, що протягом тривалого періоду власні кошти промислових підприємств є фактично єдиним джерелом фінансування інноваційної діяльності та формування інтелектуального капіталу.

Для посилення ефективності фінансового забезпечення процесів формування і розвитку інтелектуального капіталу та забезпечення комерціалізації інтелектуальних результатів і трансферу технологій на рівні підприємства потрібно: дослідити усі можливі джерела надходження фінансових коштів та обсяги фінансування; визначити пріоритетні напрями інноваційної діяльності з перспективою створення об'єктів інтелектуальної власності і подальшої їх комерціалізації; розрахувати обсяги фінансування пріоритетних інноваційних проектів з урахуванням усіх видів потрібних ресурсів.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, трансфер технологій, інноваційна діяльність, джерела фінансування, фінансове забезпечення, промислові підприємства.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 4; бібл.: 19.

Maslov Y. K.

*Doctor of Political Sciences,
Professor of the Department of Banking,
Odessa National Economic University, Ukraine;
e-mail: jurij.maslov@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4315-2680*

Semenova V. G.

*Doctor of Economics,
Professor of the Department of Enterprise Economics and organization of entrepreneurial activity,
Odessa National Economic University, Ukraine;
e-mail: semenova_vg@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-5194-4878*

FINANCIAL ASPECTS OF INTELLECTUAL CAPITAL OF ENTERPRISES FORMATION AND PROVISION OF TECHNOLOGIES TRANSFER

Abstract. The current trend in the development of effective economic systems is an active commercialization of intellectual results and the provision of technology transfer. The aim of the study is to analyze the formation and use of human capital as the most important component of enterprise intellectual capital, to identify the main sources and directions of financing the processes of intellectual capital formation and technology transfer in domestic industries.

The analysis made allows us make the following conclusions: there is a tendency towards a decrease in the total number of employees involved in the implementation of research and development at an enterprises; the number of specialists having a scientific degree and taking part in scientific researches and developments has also significantly decreased; there is a decline in the number of inventions and utility models in the domestic industry; there is a decline in innovative activity of local enterprises, which prevents the processes of commercialization of innovations and technology transfer.

It is determined that one of the most influential factors is the limited sources of financing innovative activity and significant costs for the creation of intellectual property objects as a result of innovative processes and the problem of commercialization of intellectual development. The research of the structure of sources of funding for innovative activities of industrial enterprises shows that for a long period of time, the own funds of industrial enterprises are in fact the only source of funding for innovation and the formation of intellectual property.

In order to increase the effectiveness of financial support for the formation and development of intellectual capital and to ensure the commercialization of intellectual results and technology transfer at enterprise level, it is necessary to: investigate all possible sources of funding and amounts of funding; to identify priority directions of innovation activity with the prospect of creation of objects of intellectual property and their further commercialization; to calculate the amount of finance necessary for the priority innovative projects taking into account all kinds of necessary resources.

Keywords: intellectual capital, technology transfer, innovative activity, sources of finance, financial support, industrial enterprises.

JEL Classification G32, O16, O31

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 4; bibl.: 19.

Маслов Ю. К.

*доктор политических наук,
профессор кафедры банковского дела,
Одесский национальный экономический университет, Украина;
e-mail: jurij.maslov@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4315-2680*

Семенова В. Г.

*доктор экономических наук,
профессор кафедры экономики предприятия
и организации предпринимательской деятельности,
Одесский национальный экономический университет, Украина;
e-mail: semenova_vg@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-5194-4878*

ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ И ОБЕСПЕЧЕНИЯ ТРАНСФЕРА ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. Исследованы основные источники и направления обеспечения финансирования процессов формирования интеллектуального капитала и трансфера технологий на отечественных предприятиях. Проведен анализ использования человеческого капитала на промышленных предприятиях в Украине в динамике последних лет. Определено, что существует тенденция к уменьшению общей численности работников, привлеченных к выполнению научных исследований и разработок. Выявлено, что важное

значение приобретает ограниченность источников финансирования и значительные затраты на реализацию процессов создания объектов интеллектуальной собственности и обеспечение трансфера технологий. Исследована структура источников финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий. Разработаны рекомендации по организации финансирования процессов формирования интеллектуальных результатов и обеспечения трансфера технологий на предприятиях.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, трансфер технологий, инновационная деятельность, источники финансирования, финансовое обеспечение, промышленные предприятия.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 4; библи.: 19.

Вступ. Інтенсифікація процесів інноваційних змін охоплює усі сфери життєдіяльності у світовому просторі. Ефективність економічного розвитку країн в наш час напряму залежить від сприйнятливості до впровадження результатів науково-технічного прогресу та можливості формування інтелектуальних ресурсів. На рівні окремого підприємства постає нагальна проблема формування інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності як рушійної сили та ключового чинника інноваційного розвитку. Інтелектуальна власність виступає в сучасних умовах важливим підґрунтям забезпечення конкурентних переваг на ринках збуту, зростання іміджу та вартості підприємства. Трансфер технологій є важливим напрямком діяльності успішних корпорацій та підприємств у світовому просторі. Разом з тим, протягом останніх років спостерігається тенденція до уповільнення інноваційної активності вітчизняних підприємств, що перешкоджає процесам формування інтелектуального капіталу та трансферу технологій.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання. Значний внесок у дослідження теоретичних основ формування інтелектуального капіталу зробили такі відомі іноземні вчені, як: А. Брукінг, Д. Даффі, П. Друкер, Л. Едвінсон, В. Коен, І. Роос, Х. Макдональд, М. Мелоун та ін. [1-5]. Теоретичні та методологічні аспекти формування інтелектуального капіталу досліджували українські вчені: О. Б. Бутнік-Сіверський, М. В. Вачевський, З.П. Пічкурова, Н.О. Любенюк, О.М. Левковець та ін. [6-10].

Разом з тим недостатньо дослідженими, на наш погляд, залишаються питання щодо фінансового забезпечення формування людського (персоніфікованого) капіталу як ключової складової інтелектуального капіталу підприємств в сучасних умовах господарювання в Україні. Зазначене підкреслює актуальність даної теми та визначило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Метою дослідження є аналіз основних джерел та напрямків фінансового забезпечення процесів формування та розвитку людського капіталу як важливої складової інтелектуального капіталу підприємств. Відповідно до мети дослідження були виділені наступні завдання:

- проаналізувати процеси формування людського капіталу на вітчизняних підприємствах в динаміці останніх років;
- дослідити основні джерела фінансування процесів формування людського капіталу підприємств;
- визначити основні напрямки забезпечення фінансування процесів формування та розвитку людського капіталу на підприємствах.

Методи дослідження. При проведенні даного дослідження використовувалися різноманітні наукові методи, зокрема, фундаментальні положення економічної теорії та практики, а також загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічної дійсності, нормативні та законодавчі акти України щодо фінансового забезпечення формування людського капіталу вітчизняних підприємств. До основних методів, які були застосовані відносяться:

- загальнофілософський (для послідовного та логічного викладення поглядів

науковців та власних думок);

- структурно-логічний (для побудови логіки та структури роботи);
- порівняльний (для критичного аналізу поглядів різних науковців щодо напрямків фінансового забезпечення людського капіталу на вітчизняних підприємствах);
- метод деталізації та синтезу (для вивчення джерел та напрямків фінансового забезпечення процесів формування людського капіталу на промислових підприємствах та їх взаємозв'язку).

Результати дослідження. Інтелектуальний капітал є важливою складовою капіталу підприємств та організацій. Світові тенденції, пов'язані з інтенсифікацією інноваційно-технічного розвитку усіх сфер життєдіяльності посилюють роль інтелектуального капіталу та потребують створення сприятливих умов для його формування та розвитку як на державному рівні, так і на рівні окремого підприємства.

Науковці зазначають, що в сучасному економічному світовому середовищі одним із основних інструментів впливу на ринок є виключні права на об'єкти інтелектуальної власності та розвиток інтелектуального капіталу. Йдеться про формування великих портфелів об'єктів інтелектуальної власності компаній та про активізацію процесів концентрації інтелектуальної власності в портфелях великих транснаціональних корпорацій. Щорічно світові компанії-лідери збільшують власні нематеріальні активи шляхом отримання значної кількості патентів та спрямовують значні фінансові ресурси на створення об'єктів інтелектуальної власності, їх подальший розвиток та активне формування інтелектуального капіталу [9, с. 36-37].

О. М. Левковець зазначає, що ефективність використання інтелектуального капіталу підприємств безпосередньо пов'язана з ефективністю трансферу технологій (ТТ) під яким розуміє «... передання систематизованого знання про виробництво продукції, застосування процесу, надання послуги. ТТ у широкому розумінні означає взаємодію між партнерами, за якої хоча б один із них передає свою технологію через ноу-хау, патенти, технічне сприяння іншому, хто бажає впровадити і використати технологію для конкретної мети. Основним правилом ТТ є отримання користі на взаємовигідній основі всіма учасниками. У вузькому розумінні ТТ — це процес передання технологій зі сфери розроблення до сфери практичного використання (від розробника — замовнику (виробнику))» [10, с. 60].

Трансфер технологій, відповідно до вітчизняного законодавства, передбачає передачу технологій, ноу-хау, технологічного обладнання та науково-технічних знань від власника до замовника. У світовій практиці поширені наступні методи трансферу інтелектуальної власності (технологій): продаж патентів, ліцензій, ноу-хау, інжиніринг, промислова кооперація, передача технологій у рамках спільних підприємств, створення нових високотехнологічних підприємств, технічна допомога, франчайзинг та лізинг. [11, с. 11].

Зазначені процеси забезпечують розвиток пріоритетних галузей промисловості в економіці світових лідерів та на 75-80 % визначають приріст ВВП розвинутих країн [12, с. 30-32].

Процеси формування інтелектуального капіталу підприємств та трансферу технологій в Україні знаходяться на початковому етапі. На підприємствах тільки починають усвідомлювати важливість і перспективність цих процесів.

Погоджуємось з думкою О.В. Кендюхова, що, незважаючи на різноманіття типів інтелектуального капіталу (персоніфікований, техніко-технологічний, інфраструктурний, клієнтський та марочний) особливого значення набуває людський (персоніфікований) інтелектуальний капітал, «... оскільки в основі створення нових технологій, винаходів, нових бренд-проектів лежить перш за все людський інтелект» [13, с. 54].

У світовому економічному просторі надзвичайно важливого значення набуває долучення персоналу підприємств та організацій до інноваційної діяльності, формування сприятливого внутрішньо-фірмового середовища для активізації інтелектуального потенціалу працівників, створення мотиваційних систем заохочування та стимулювання

інтелектуального розвитку. Зважаючи на важливість ефективного використання саме людських ресурсів для формування людського капіталу в інноваційному розвитку підприємств та подальших перспектив трансферу інновацій, проведемо дослідження щодо кількості працівників, які приймали участь у наукових дослідженнях та прикладних розробках на вітчизняних підприємствах протягом тривалого періоду: з 2013 по 2017 роки та простежимо зміни цих тенденцій у динаміці років – таблиця 1.

Таблиця 1

Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок в Україні, за категоріями персоналу, осіб

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Темп приросту 2017 до 2013 рр, %
Усього	155386	136123	122504	97912	94274	-39,3
у т. ч.:						
-дослідники	115806	101440	90249	63694	59392	-48,7
-техніки	14209	12299	11178	10000	9144	-35,6
-допоміжний персонал	25371	22384	21077	24218	25738	1,4
у т. ч. з науковим ступенем:						
-доктора наук	11155	9983	9571	7091	6942	-37,8
-кандидата наук	41196	37082	32849	20208	19219	-53,3

Джерело: сформовано за [14]

Протягом 2013-2017 рр. спостерігається тенденція до зменшення кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок. Аналіз таблиці свідчить про суттєве зменшення як загальної кількості працівників, що займалися науковими дослідженнями та розробками протягом досліджуваного періоду (на 39,3 %), так і за окремими категоріями персоналу. Крім того суттєво зменшилась кількість фахівців, що мають науковий ступінь та приймали участь у наукових дослідженнях та розробках: кількість докторів наук – на 37,8 %, кількість кандидатів наук – на 53,3 %.

В таблиці 2 наведена структура працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок в Україні протягом 2013-2017 років, у тому числі працівників, які мають науковий ступінь.

Таблиця 2

Структура працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, за категоріями персоналу, %

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі:					
-дослідники	74,53	74,52	73,67	65,05	63,0
-техніки	9,14	9,04	9,12	10,21	9,7
-допоміжний персонал	16,33	16,44	17,21	24,74	27,3
у тому числі мають науковий ступінь:					
-доктора наук	7,18	7,33	7,81	7,24	7,4
-кандидати наук	26,51	27,24	26,81	20,64	20,4

Джерело: сформовано за [14]

Аналіз таблиці 2 свідчить, що спостерігається негативна тенденція до зниження частки дослідників та кандидатів наук у структурі працівників, що займаються інноваційною діяльністю. Зазначені тенденції свідчать про наявність нагальної проблеми щодо формування людського капіталу підприємств в Україні, що проявляється, передусім, у зменшенні кількості фахівців, спроможних здійснювати наукові дослідження, реалізувати інноваційні розробки та забезпечити трансфер новітніх технологій. Такі висновки підтверджують дані, наведені в таблиці 3.

Таблиця 3

Показники реєстрації охоронних документів на об'єкти промислової власності в Україні

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Темп приросту 2017 до 2013 рр., %
Усього зареєстровано	30766	29677	26098	31016	29 673	-3,6
Винаходи	3635	3319	3014	2813	2590	-28,7
Корисні моделі	10137	9196	8153	9044	9442	-6,9
Промислові зразки	2010	2464	2521	2469	2390	18,9
Знаки для товарів і послуг	14981	14698	12388	13618	15248	1,7
Кваліфіковані засначення походження товарів (КЗПТ)	1	-	22	3069	3	200,0
Право на використання КЗПТ	2	-	-	3	1	-50,0

Джерело: сформовано за [15]

Аналіз даних в таблиці свідчить, про зменшення кількості зареєстрованих охоронних документів на винаходи, корисні моделі та знаки для товарів та послуг. Незважаючи на збільшення зареєстрованих охоронних документів на промислові зразки – на 18,9 %, загальна кількість зареєстрованих охоронних документів на об'єкти промислової власності зменшується на 3,6 %. Аналіз даних таблиці 3 свідчить про зниження інноваційної активності вітчизняних підприємств протягом досліджуваного періоду, що перешкоджає процесам комерціалізації інноваційних розробок та трансферу технологій.

Проведені дослідження дозволили виявити ряд чинників, які гальмують формування інтелектуального капіталу в цілому і людського капіталу, зокрема. Одним із найвпливовіших чинників є обмеженість джерел фінансування інноваційної діяльності та значні витрати на створення об'єктів інтелектуальної власності як результату інноваційних процесів та проблеми комерціалізації інтелектуальних розробок [16, с. 70].

В Законі України «Про інноваційну діяльність» (ст. 20) визначені наступні джерела фінансування інноваційної діяльності: кошти Державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; кошти (інвестиції) інститутів спільного інвестування; інші джерела, не заборонені законодавством України [17].

В таблиці 4 наведена структура джерел фінансування інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств, відповідно, у 2013-2017 роках.

Таблиця 4

Структура джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні, %

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі:					
-власні кошти підприємств	72,9	85,0	97,2	94,9	84,5
-кошти Державного бюджету	0,3	4,5	0,4	0,8	2,5
-іноземні інвестиції	13,1	1,8	0,4	0,1	1,2
-інші джерела	13,7	8,7	2,0	4,2	11,8

Джерело: сформовано за [14]

Аналіз структури джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств показує, що найбільший відсоток належить власним коштам підприємств протягом усього періоду дослідження. Крім того існує тенденція до збільшення частки фінансування інноваційної діяльності підприємств за рахунок власних коштів. Кошти іноземних інвесторів та Державного бюджету – незначні. Проте використовуються також інші джерела фінансування інноваційної діяльності – 11,8 % у 2017 році.

Очевидно, що фінансування процесів формування та розвитку людського капіталу як

вагомої частини інтелектуального капіталу потребує стратегічного підходу. Своєчасне визначення напрямків та тенденцій змін фінансових індикаторів у діяльності підприємства, визначення та використання потенційних фінансових можливостей є запорукою успішного розвитку підприємств в мінливому конкурентному середовищі [18, с. 104].

Для успішного фінансового забезпечення підприємств в процесі формування інтелектуального капіталу науковці пропонують використовувати зарубіжний досвід та залучати такі види джерел фінансування як довгостроковий комерційний кредит; іноземні прямі інвестиції (для реалізації масштабних інноваційних проектів); венчурні фонди (для реалізації інноваційних проектів з високим рівнем ризику); публічна емісія акцій (сприяє залученню додаткових інвестиційних коштів та підвищує ліквідність проданих акцій) [19].

Крім використання зазначених джерел інвестування процесів формування людського капіталу для посилення ефективності фінансового забезпечення зазначених процесів на рівні підприємства, на нашу думку, необхідно:

- дослідити усі можливі джерела надходження фінансових коштів та обсяги фінансування;
- визначити пріоритетні напрямки інноваційної діяльності з перспективою створення об'єктів інтелектуальної власності;
- розрахувати обсяги фінансування пріоритетних інноваційних проектів з врахуванням усіх видів необхідних ресурсів;
- визначити обсяги фінансування для придбання ліцензій на об'єкти промислової власності для використання у власному виробництві.

Висновки. Аналіз процесів формування та використання інтелектуального капіталу на вітчизняних підприємствах показав наступні негативні тенденції: спостерігається тенденція до зменшення загальної кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок; суттєво знизилась кількість фахівців, що мають науковий ступінь та приймали участь у наукових дослідженнях та розробках; спостерігається скорочення кількості винаходів та корисних моделей у вітчизняній промисловості; відбувається зниження інноваційної активності вітчизняних підприємств, що перешкоджає процесам комерціалізації інноваційних розробок та трансферу технологій.

Визначено, що одним із найвпливовіших чинників є обмеженість джерел фінансування інноваційної діяльності та значні витрати на створення об'єктів інтелектуальної власності як результату інноваційних процесів та проблеми комерціалізації інтелектуальних розробок. Дослідження структури джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств свідчить про те, що протягом тривалого періоду власні кошти промислових підприємств є фактично єдиним джерелом фінансування інноваційної діяльності та формування інтелектуальної власності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні організаційно-практичних положень щодо фінансового забезпечення процесів формування інтелектуального капіталу підприємств та забезпечення трансферу технологій. Наукові результати та розробки автора мають не тільки теоретичне, а й прикладне значення для вирішення конкретних практичних проблем на промислових підприємствах для визначення напрямків фінансування процесів формування інтелектуального капіталу підприємств та забезпечення трансферу технологій.

Літератури

1. Edvinsson L. National Intellectual Capital: A comparison of 40 countries / L. Edvinsson, C. Lin Yeh-Yun // Springer. — 2010. — 227 p.
2. Cohen W. M. R&D Spillovers, Patents and the Incentives to Innovate in Japan and the United States / W. M. Cohen, A. Goto, A. Nagata, R. R. Nelson, J. P. Walsh // Research Policy. — 2002. — № 31. — P. 1349—1367.
3. Landes W. M. The economic structure of intellectual property law / W. M. Landes, R. A. Posner. // The Belknap Press of Harvard University. Press. — Cambridge, Massachusetts and London, England, 2003. — 449 p.
4. Sullivan P. H. Value-driven Intellectual Capital. How to convert Intangible Corporate Assets into Market Value / P. H. Sullivan. — Wiley, 2000. — P. 238—244.

5. Hirosaki B. Intellectual Asset Strategy at NEC: Integration of Business Strategy and Open Innovation [Electronic resource] / V. Hirosaki // Presentation at EPO-OECD-BMWA International Conference on Intellectual Property as an Economic Asset: Key Issues in Valuation and Exploitation (30 June — 1 July 2005). — Berlin. — Available at : www.oecd.org/sti/ipr.
6. Бутнік-Сіверський О. Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт [Електронний ресурс] / О. Бутнік-Сіверський // Інтелектуальний капітал. — 2003. — № 5. — С. 3—12. — Режим доступу : <http://iv.org.ua/index2.php?kontent/naykdial/articles/article-2.php>.
7. Вачевський М. В. Джерела патентної документації та патентних описів до об'єктів інтелектуальної власності / М. В. Вачевський // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 8 (38). — С. 105—114.
8. Пічкурова З. В. Систематизація теоретичних положень та наукових поглядів на економічний зміст інтелектуальної власності / З. В. Пічкурова / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка / ред. кол. І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. — Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. — Вип. 24. — С. 215—219.
9. Любенюк Н. О. Інтелектуальна власність та її роль у сучасних умовах господарювання / Н. О. Любенюк // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 9 (98). — С. 33—38.
10. Левковець О. М. Інтелектуальна власність як ресурс розвитку: дилема трансферу технологій / О. М. Левковець // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». — 2014. — № 3 (18). — С. 59—75.
11. Ляшенко О. М. Комерціалізація та трансфер технологій: категорії та методи інноваційної діяльності / О. М. Ляшенко // Інноваційна економіка. — 2010. — № 4. — С. 8—13.
12. Олейніков О. О. Сучасні тенденції світового ринку високотехнологічної продукції та місце України на ньому / О. О. Олейніков // Проблеми науки. — 2006. — № 1. — С. 30—38.
13. Кендюхов О. В. Ефективне управління інтелектуальним капіталом : монографія / О. В. Кендюхов. — Донецьк : ДонУЕП, 2008. — 359 с.
14. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. Державна служба інтелектуальної власності України [Електронний ресурс] / Державна служба інтелектуальної власності України. — Режим доступу : <http://www.uipv.org>.
16. Семенова В. Г. Чинники формування інтелектуальної власності підприємств / В. Г. Семенова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. — 2015. — Вип. 12. — Ч. 3. — С. 69—73.
17. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 7. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
18. Азаренкова Г. М. Вдосконалення фінансової стратегії для забезпечення стабільності підприємства [Електронний ресурс] / Г. М. Азаренкова, О. Г. Головка, В. О. Пономаренко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. — 2015. — Вип. 1. — С. 103—109. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2015_1_15.
19. Корольова-Казанська О. Джерела фінансування інноваційних проектів підприємства / О. Корольова-Казанська // Економічний аналіз. — 2010. — Вип. 5. — С. 280—283.

Стаття рекомендована до друку 06.05.2019

© Маслов Ю. К., Семенова В. Г.

References

1. Edvinsson, L., & Yeh-Yun, Lin C. (2010). National Intellectual Capital: A comparison of 40 countries. *Springer*.
2. Cohen, W. M., Goto, A., Nagata, A., Nelson, R. R., & Walsh, J. P. (2002). R&D Spillovers, Patents and the Incentives to Innovate in Japan and the United States. *Research Policy*, 31, 1349—1367.
3. Landes, W. M., & Posner, R. A. (2003). The economic structure of intellectual property law. *The Belknap Press of Harvard University Press*. Cambridge, Massachusetts and London, England.
4. Sullivan, P. H. (2000). Value-driven Intellectual Capital. How to convert Intangible Corporate Assets into Market Value. Wiley.
5. Hirosaki, B. (2005). Intellectual Asset Strategy at NEC: Integration of Business Strategy and Open Innovation. Presentation at EPO-OECD-BMWA International Conference on Intellectual Property as an Economic Asset: Key Issues in Valuation and Exploitation. Berlin. Retrieved from www.oecd.org/sti/ipr.
6. Butnic-Siverskyi, O. (2003). Transformatsiia intelektualnoi vlasnosti v innovatsiinyi produkt [Intellectual Property Transformation into an Innovative Product]. *Intelektualnyi kapital — Intellectual capital*, 5, 3—12. Retrieved from <http://iv.org.ua/index2.php?kontent/naykdial/articles/article-2.php> [in Ukrainian].
7. Vachevskiy, M. V. (2004). Dzherela patentnoi dokumentatsii ta patentnykh opysiv do obiektiv intelektualnoi vlasnosti [Sources of Patent Documentation and Patent Properties to Intellectual Property]. *Actualni problemy ekonomiky — Actual problems of the economy*, 8 (38), 105—114 [in Ukrainian].
8. Pichkurova, Z. V. (2013). Systematyzatsiia teoretychnykh polozhen ta naukovykh pohliadiv na ekonomichnyi zmist intelektualnoi vlasnosti [Systematization of theoretical positions and scientific views on the economic content of intellectual property]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Ekonomika — Scientific notes of the National University «Ostroh Academy». Economy*, Vol. 24, 215—219. Ostroh [in Ukrainian].
9. Lybenok, N. O. (2009). Iintelektualna vlasnist ta yii rol u sучasnykh umovakh hospodariuvannya [Intellectual property and its role in modern economic conditions]. *Actualni problemy ekonomiky — Actual problems of the economy*, 9 (98), 33—38 [in Ukrainian].
10. Levkovets, O. M. (2014). Iintelektualna vlasnist yak resurs rozvytku: dylema transferu tekhnolohii [Intellectual Property as a Development Resource: a Technology Transfer Dilemma]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho» — Bulletin of the National University «Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise»*, 3 (18), 59—75 [in Ukrainian].
11. Lyashenko, O. M. (2010). Komertsializatsiia ta transfer tekhnolohii: katehorii ta metody innovatsiinoi diialnosti [Commercialization and technology transfer: categories and methods of innovation]. *Innovatsiina ekonomika — Innovative economy*, 4, 8—13 [in Ukrainian].

12. Oleynikov, O. O. (2006). Suchasni tendentsii svitovoho rynku vysokotekhnolohichnoi produktsii ta mistse Ukrainy na nomu [Modern trends of the world market of high-tech products and the place of Ukraine on it]. *Problemy nauky — Problems of science, 1*, 30—38 [in Ukrainian].
13. Kendiukhov, O. V. (2008). *Efektivne upravlinnia intelektualnym kapitalom [Effective intellectual capital management]*. Donetsk [in Ukrainian].
14. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n. d.). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
15. Derzhavna sluzhba intelektualnoi vlasnosti Ukrainy [State Service of Intellectual Property of Ukraine]. (n. d.). *www.uipv.org*. Retrieved from <http://www.uipv.org> [in Ukrainian].
16. Semenova, V. H. (2015). Chynnyky formuvannia intelektualnoi vlasnosti pidpriemstv [Factors of formation of intellectual property of enterprises]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ekonomichni nauky — Scientific Herald of Kherson State University. Economic Sciences, 12* (3), 69—73 [in Ukrainian].
17. Verkhovna Rada Ukrainy. (2002). Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist» [Law of Ukraine «On Innovation Activity»]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine, 7*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15> [in Ukrainian].
18. Azarenkova, H. M., Golovko, O. H., & Ponomarenko, V. O. (2015). Vdoskonalennia finansovoi stratehii dlia zabezpechennia stabilnosti pidpriemstva [Improvement of financial strategy for ensuring enterprise stability]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky — Financial and credit activity: problems of theory and practice, Vol. 1*, 103—109 [in Ukrainian].
19. Korolyova-Kazanska, O. (2010). Dzherela finansuvannia innovatsiinykh proektiv pidpriemstva [Sources of financing of innovative enterprise projects]. *Ekonomichniy analiz — Economic analysis, Vol. 5*, 280—283 [in Ukrainian].

The article is recommended for printing 06.05.2019

© Maslov Y. K., Semenova V. G..